

Wybory parlamentarne w Czechach: triumf Babiša

Krzysztof Dębiec

W wyborach do Izby Poselskiej Republiki Czeskiej, które odbyły się w dniach 3–4 października, najlepszy wynik osiągnęła opozycyjna formacja ANO oligarchy Andreja Babiša, która uzyskała 34,5% głosów i będzie dysponowała 80 mandatami w 200-osobowej izbie niższej parlamentu. W warunkach najwyższej od 1998 r. frekwencji – niespełna 69% (+3,5 p.p. względem 2021 r.) – partia ta zanotowała o 7,4 p.p. wyższe poparcie niż przed czterema laty i zwiększyła stan posiadania o osiem mandatów. Wygrała we wszystkich regionach poza stołecznym, a także we wszystkich miastach powyżej 30 tys. mieszkańców z wyjątkiem dwóch największych – Pragi i Brna. Rdzeń koalicji rządzącej, centroprawicowy sojusz Spolu premiera Petra Fiali, otrzymał 23,4% poparcia (-4,4 p.p.) i będzie dysponował 52 mandatami (utrata 19). Szef rządu przyznał, że poniósł porażkę, i stwierdził, że jego obóz musi przygotować się na „intensywną pracę w opozycji”.

Już wieczorem po ogłoszeniu rezultatów odbyły się pierwsze rozmowy na temat współpracy rządowej pomiędzy ANO a przedstawicielami skrajnie prawicowej Wolności i Demokracji Bezpośredniej (SPD), która będzie miała 15 posłów, a także eurosceptycznej partii Kierowcy dla Siebie (Motoristé sobě; 13 miejsc). Prezydent Petr Pavel dyskutował z szefami ugrupowań, które znajdują się w Izbie Poselskiej, i poinformował, że jej pierwsze posiedzenie w nowym składzie powinno zostać zwołane na początku listopada. Na spotkaniu z głową państwa Babiš miał przedstawić zestaw propozycji uregulowania swojego konfliktu interesów jako polityka i szefa koncernu Agrofert, działającego na styku z państwem (przetargi, dotacje).

Najbardziej prawdopodobny scenariusz powyborczy zakłada rząd z kluczową rolą ANO i z udziałem Kierowców. Większość będą im zapewniali – w zamian za koncesje – posłowie SPD.

Komentarz

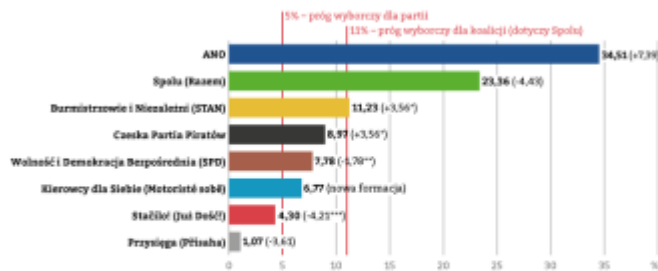
- **Wielkimi zwycięzcami są Babiš i jego ANO, które skutecznie zmobilizowało swoich potencjalnych wyborców.** Uzyskało w wartościach absolutnych najlepszy wynik w historii tych wyborów, a pod względem liczby mandatów i procentowego poparcia – drugi po rezultacie ODS w 2006 r. Najwyższe wzrosty frekwencji w porównaniu z poprzednimi wyborami (5–7 p.p.) zarejestrowano w powiatach w regionie Ostrawy oraz w zachodniej i północno-zachodniej części kraju – niegdyś tradycyjnych bastionach lewicy, lecz w ostatniej dekadzie sprzyjających ANO. Na ostatnim etapie kampanii Babišowi udało się przekonać wahających się wyborów SPD i skupionej wokół komunistów koalicji Stačilo! (Juž Dość!). Przyczyniły się do tego cieszące się wysoką oglądalnością dwie ostatnie

debaty telewizyjne, w których startł się on wyłącznie z premierem Fialą, co sugerowało, że inni aktorzy bitwy wyborczej nie mają większego znaczenia. Skorzystała na tym także koalicja Spolu, dla której poparcie również wzrosło w relacji do ostatnich sondaży – z oczekiwanych ok. 20% do ponad 23%.

- **Choć na finiszu kampanii Spolu odzyskało część poparcia, to utraci władzę i najpewniej rozpadnie się po wyborach.** Symbolicznie poza parlamentem znalazł się minister finansów Zbyněk Stanjura – twarz niepopularnych działań na rzecz konsolidacji budżetowej. Przewodzący ODS od 2014 r. Fiala zapewne zakończy szefowanie partii w styczniu 2026 r. podczas jej przyspieszonego kongresu. Faworytem do objęcia fotela lidera jest aktualny minister transportu Martin Kupka. ODS będzie miała największy klub opozycyjny. Za błąd Fiali uważa się dopuszczenie do wzrostu w siłę Kierowców, którzy na hasłach choćby sprzeciwu wobec Zielonego Ładu przejęli część dawnego elektoratu ODS (a ich liderzy są bliscy założycielowi tej partii Václavowi Klausowi). Zarazem jednoznaczna krytyka środowiska Kierowców uniemożliwił on teraz ewentualne porozumienie z nim, które mogło dać większość parlamentarną. Wielkim przegranym jest obóz tradycyjnej lewicy – koalicja Stačilo! zdobyła 4,3% głosów, co oznacza, że startujący z jej list komuniści i socjaldemokraci nie wrócą do Izby Poselskiej, z której wypadli już w 2021 r. Nie pomogło jej poparcie byłego prezydenta Miloša Zemana, który w trakcie kampanii zmienił preferencje wyborcze z ANO na właśnie Stačilo!.
- **Preferowanym scenariuszem dla ANO jest rząd mniejszościowy kierowany przez Babiša, któremu większość przy kluczowych głosowaniach zapewniliby deputowani SPD i Kierowców.** Choć prawdopodobnie byłby on do zaakceptowania dla prezydenta Pavla, to potencjalni sojusznicy ANO zgłaszają do tego planu zastrzeżenia. Ze środowiska Kierowców, którzy wspólnie z tą partią należą do europejskiej rodziny Patriotów na rzecz Europy, już wyszła deklaracja o chęci kooperacji wyłącznie w formalnej koalicji. Jednocześnie jednoznacznie odrzucili oni współpracę z Piratami i STAN-em (nazywanych przez nich „nowymi komunistami”). Z kolei SPD początkowo mówiła o chęci wysłania do rządu „ekspertów”, sugerując, że byłaby gotowa do kooperacji bez formalnego wchodzenia do rządu w zamian za stanowiska w Izbie Poselskiej i spółkach skarbu państwa. Tuż po ogłoszeniu wyników szef ugrupowania Tomio Okamura wspominał o woli dołączenia do „konstelacji rządowej”, lecz potem zmienił taktykę negocjacyjną i wniósł np. o wpływ na obsadę resortu spraw wewnętrznych. Scenariusz aliansu ANO, SPD i Kierowców oznaczałby większą pasywność Pragi w kwestii wsparcia Ukrainy, ale też ostrzejszy sprzeciw w Brukseli w tematach polityki klimatycznej czy migracyjnej (zob. [Wybory parlamentarne w Czechach: Babiš blisko powrotu do władzy](#)).

ANO triumfowało w wyborach, przejąwszy znaczną część wyborców skrajnej prawicy i lewicy

Wyniki wyborów do Izby Poselskiej Republiki Czeskiej w 2025 roku

W nawiasie zilanso poparcia w p.p. względem poprzednich wyborów w 2021 r.

* STAN i Piraci startowali w 2021 r. ze wspólnych list wyborczych. Dodatkowo z list Piratów startowali w br. Zeleni, którzy w 2021 r. uzyskali na osobnych listach wynik 0,99%.

** Na listach SPD startowali w br. przedstawiciele partii Trikolóra i Svobodu, którzy startując w 2021 r. z innej listy, uzyskali poparcie 2,76%.

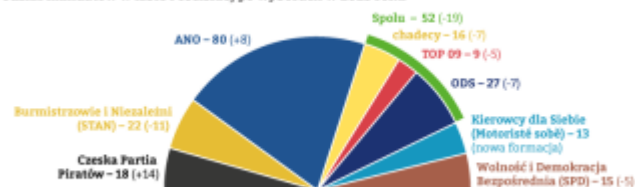
*** Partie tworzące sojusz Stačí to! startowały w 2021 r. z osobnych list, uzyskując łącznie 8,51% (jedną nie dostała się do parlamentu: socjaldemokracja – 4,65%, komunistki – 3,6%, a Morawianie – 0,26%).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Českého Úřadu Statistického, volby.cz.

Nowy rząd najpewniej opierał się będzie na współpracy ANO z Kierowcami i SPD

Podział mandatów w Izbie Poselskiej po wyborach w 2025 roku

W nawiasie zilanso liczby mandatów względem poprzednich wyborów w 2021 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Českého Úřadu Statistického, volby.cz.

